

La filiació

Isabel Miralles González
Encarna Roca Trias

Revisió a càrrec de
Esther Farnós Amorós

PID_00237372

Temps mínim previst de lectura i comprensió: **3 hores**

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Concepte, classes i efectes	7
2. El contingut bàsic de la filiació	8
2.1. La determinació de la maternitat	8
2.2. La determinació de la paternitat	9
2.3. La determinació de la filiació no matrimonial	10
2.3.1. El reconeixement	10
2.3.2. Les presumpcions de paternitat no matrimonial	11
2.3.3. L'expedient registral	12
2.3.4. La sentència	12
2.4. La determinació de la filiació derivada del recurs a reproducció assistida	12
3. Les accions de filiació	15
3.1. Significat	15
3.2. Classes	16
3.2.1. Les accions de reclamació	16
3.2.2. Les accions d'impugnació	17
4. La filiació adoptiva	19
Resum	24
Activitats	25
Exercicis d'autoavaluació	25
Solucionari	27
Glossari	28
Bibliografia	29

Introducció

Aquest mòdul està dedicat a l'estudi de la filiació partint del seu contingut bàsic, és a dir, els drets i les obligacions que implica. Immediatament s'atura en la determinació de la filiació, segons si té origen matrimonial o no. Aquesta distinció no suposa que néixer dins o fora del matrimoni alteri la consideració que s'ha de donar a la persona, sinó que suposa que del matrimoni en deriven una sèrie de presumpcions que faciliten la determinació (l'establiment) de la filiació matrimonial. Aquesta conseqüència no es dóna quan no hi ha matrimoni, per la qual cosa en aquests casos la determinació s'ha de basar més en fets que en presumpcions. Un cop determinada jurídicament la filiació, és possible que no es correspongui amb la realitat biològica. Per això, una legislació com la catalana, força basada en la veritat biològica, proporciona mecanismes que permeten tant la impugnació d'una filiació determinada, com la reclamació per tal que consti com a legal la filiació biològica.

Finalment, el mòdul s'atura en l'adopció, supòsit de filiació *jurídica* en què un menor s'integra, amb els mateixos drets i les mateixes obligacions que tindria un fill biològic, en la família de la persona que l'adopta.

Objectius

Un primer objectiu bàsic i imprescindible per a entendre qualsevol consideració posterior respecte de la filiació, és conèixer-ne el significat i contingut. A partir d'aquí, cal plantejar-se diverses qüestions sobre la manera com es determina. Són aquestes:

- 1.** En primer lloc, cal que sigueu capaços de recordar els mecanismes habilitats per determinar la filiació matrimonial i la no matrimonial, així com per diferenciar entre els diversos supòsits per als quals estan previstos.
- 2.** També heu de conèixer les diferents accions que es preveuen per al reconeixement i la impugnació de la relació de filiació tenint en compte els principis que les informen. En concret, heu de saber per a quin cas està prevista cadascuna de les accions, quines són les persones legitimades per a exercir-les i, en el seu cas, quins són els terminis per al seu exercici.
- 3.** Per acabar, cal que conegueu quins són els subjectes que intervenen en l'adopció i quines característiques han de reunir (edat i capacitat), com es desenvolupa el procediment d'adopció, de quina manera hi intervenen les persones afectades i quins efectes produeix.

1. Concepte, classes i efectes

La filiació és una relació jurídica entre una persona i els seus progenitors. El Codi civil català, que com el Codi civil espanyol, reconeix dos tipus de filiació: la **filiació per naturalesa i l'adoptiva**, encara que totes dues produeixen els mateixos efectes¹. Alhora, la filiació per naturalesa es divideix en **matrimonial i no matrimonial**.

⁽¹⁾Articles 235-1 CCCat i 108 CC.

Malgrat que el Codi civil de Catalunya manté aquesta classificació bipartita de la filiació (art. 235-1 CCCat) i regula la filiació derivada del recurs a reproducció assistida dintre de la filiació per naturalesa, en la filiació derivada del recurs a reproducció assistida té en compte unes regles especials, sobretot pel que fa a la seva determinació (art. 235-8 i 235-13 CCCat), que es justifiquen per l'especialitat d'aquesta forma de filiació, sovint més basada en el consentiment de les parts que en la biologia.

Tota filiació produeix els mateixos efectes civils, sense perjudici, com veurem en aquest mòdul, dels efectes específics de la filiació adoptiva. Així, la filiació determina la potestat parental, els cognoms, els aliments i els drets successoris, i comporta l'assumpció de responsabilitats parentals envers els fills menors i els altres efectes establerts per les lleis (art. 235-2 CCCat).

Existeixen, però, uns supòsits especials en què la filiació es podrà limitar a la mera determinació d'aquest estat, sense més efectes, a petició dels fills majors d'edat o emancipats o del representant legal dels menors o incapacitats (art. 235-14.1 CCCat): es tracta dels casos en què el progenitor la filiació del qual es reclama ha estat condemnat en sentència ferma en un procediment penal per causa de les relacions que van donar lloc a la filiació; quan la filiació reclamada ha estat declarada judicialment amb l'oposició del progenitor demandat, i quan la filiació resulta d'un reconeixement fet amb mala fe o abús de dret. En aquests casos, la determinació de la filiació només produirà efectes a favor del fill però no vers el progenitor, qui seguirà obligat a vetllar per ell i prestar-li aliments (art. 235-14.2 CCCat). La filiació també es podrà donar amb efectes limitats en els supòsits excepcionals de reconeixement de la paternitat o maternitat als quals al·ludeixen els apartats del 2 al 4 de l'article 235-12 CCCat.

2. El contingut bàsic de la filiació

Tots els fills tenen els mateixos drets i deures envers els seus progenitors, independentment de la filiació. Així s'estableix en l'article 39 CE, que en el seu paràgraf 3r., en aplicació del principi d'igualtat, estableix que

“[...] els pares han de prestar assistència de tot tipus als fills que hi hagi hagut dins o fora del matrimoni”.

Per això, tant l'article 235-2 CCCat com l'article 109 CC estableixen que la filiació té els mateixos efectes, deixant a part algunes especialitats en matèria de filiació adoptiva. Per tant, el contingut bàsic de la filiació té lloc al marge de la classe i consisteix en el següent:

a) Dret als cognoms. La identificació de les persones s'aconsegueix quan se'ls atribueixen els cognoms, en l'ordre que decideixin els progenitors. En cas de desacord o manca de constància, l'acordarà l'encarregat del Registre Civil en atenció a l'interès superior del menor (art. 49.2 de la Llei 20/2011, de 21 de juliol, del Registre Civil, que d'acord amb la Llei 19/2015, de 13 de juliol, de mesures de reforma administrativa en l'àmbit de l'Administració de Justícia i del Registre Civil, finalment entrarà en vigor el 30 de juny de 2017). Si només han estat reconegudes per un d'ells (filiació extramatrimonial), portaran els cognoms del progenitor que els hagi reconegut. Quan arribi a la majoria d'edat, o quan s'emancipi, el fill pot demanar que s'alteri l'ordre d'aquests cognoms, tal com disposa l'article 235-2.3 CCCat².

⁽²⁾Cfr. article 109 CC.

b) Dret als aliments. Aquest dret és una conseqüència de l'obligació que imposa l'article 39 CE als pares en relació amb els seus fills.

c) Drets successoris. La llei atribueix el dret a la legítima en la successió del pare o la mare³. També atribueix drets en la successió intestada⁴.

Vegeu també

Podeu trobar més informació sobre la qüestió dels aliments al mòdul “El dret de família. El parentiu. Els aliments” d'aquesta assignatura.

2.1. La determinació de la maternitat

En qualsevol classe de filiació, excepte en l'adoptiva, es parteix de la certesa de la maternitat, pel fet del part. Per això, l'article 235-3 CCCat estableix que “en relació amb la mare, la filiació resulta del naixement”. No hi ha una norma semblant al Codi civil, encara que de la redacció s'infereix que la regla és la mateixa. Així mateix, la norma segons la qual la maternitat està determinada pel fet del part resulta de l'article 10 de la Llei 14/2006, de reproducció humana assistida, segons el qual els acords de gestació per substitució són nuls de ple dret.

⁽³⁾Article 451-3 CCCat.

⁽⁴⁾Article 442-1 CCCat.

Malgrat la nul·litat de ple dret d'aquests acords, en els últims anys cada cop són més els ciutadans espanyols (principalment persones soles, parelles heterosexuales i parelles

de dos homes) que hi accedeixen a l'estranger, en ordenaments on aquests acords estan permesos o es realitzen *de facto*. En relació amb això, una Resolució de la Direcció General dels Registres i del Notariat de 18 de febrer de 2009 va permetre que es declarés la filiació, amb efectes a Espanya, d'uns bessons gestats per una dona californiana, a favor de dos homes casats a Espanya. La DGRN es va basar, principalment, en l'interès dels menors, que ja es trobaven a Espanya. Malgrat això, el cas va ser recorregut pel ministeri fiscal i, després d'un llarg i complex períple judicial, la STS de 6 de febrer de 2014 resolgué que la gestació per substitució és contrària a l'ordre públic espanyol i contrària a l'interès superior del menor, impeding la inscripció de la filiació en el cas concret. El 26 de juny de 2014, poc després que el TS dictés aquesta sentència, el TEDH dictà *Mennesson c. França* (assumpte núm. 65192/11) i *Labassee c. França* (assumpte núm. 65941/11). En ambdós casos, homòlegs a l'espanyol però amb la diferència que afectaven dues parelles heterossexuals a les quals les autoritats franceses fins i tot havien negat l'adopció dels menors gestats als Estats Units per una dona que renuncià a la filiació, el TEDH va afirmar que calia reconèixer la filiació derivada d'aquests acords celebrats a l'estranger, en interès dels menors. Malgrat això, el 2 de febrer de 2015, la Sala 1a. del TS confirmà la seva postura en denegar l'incident de nul·litat d'actuacions que havia instat la parella espanyola, tot remarquant que en el cas espanyol s'havia atorgat als recurrents la possibilitat que el pare biològic reclamés la seva paternitat i l'altre membre de la parella adoptés els nens, a partir de la possibilitat que preveu l'article 176.2.2n. CC.

Davant de la demanda existent, el 2010 la DGRN va dictar la Instrucció de 5 d'octubre, que dóna una sèrie de pautes per inscriure la filiació que pugui resultar de l'accés a aquests acords a l'estranger, les quals pretenen que es garanteixi l'interès del menor i la llibertat del consentiment de la gestant, exigint que s'aporti una resolució judicial estrangera que així ho confirmi.

La fixació de la maternitat es fa per mitjà de la presumpció *iuris et de iure*, que no admet prova contrària.

2.2. La determinació de la paternitat

La paternitat matrimonial es determina per mitjà de presumpcions, ja que llevat dels casos en què hi hagi una acció judicial de reclamació i el presumpte pare sigui sotmès a proves biològiques, no pot ser objecte d'una prova certa.

Quan es tracta d'una filiació matrimonial, les presumpcions que s'apliquen són les següents:

a) Tant el Codi civil de Catalunya com el Codi civil espanyol presumeixen que el marit de la mare és el pare sempre que el fill hagi nascut després d'haver-se contret el matrimoni i abans dels tres-cents dies següents a la seva dissolució o a la separació legal o de fet dels cònjuges. Així ho estableixen els articles 235-5 CCCat i 116 CC.

b) Si el fill neix dins dels cent vuitanta dies següents a la celebració del matrimoni dels pares, el fill es considera matrimonial, encara que el marit de la mare pot destruir la presumpció per mitjà de l'acció de desconeixement en el termini de sis mesos des del naixement⁵. Aquesta acció té lloc per mitjà d'una declaració autèntica que es farà constar al Registre Civil. Aquesta declaració no es podrà fer si el marit hagués conegut l'embaràs de la seva esposa abans del matrimoni, si ha admès de qualsevol manera la paternitat o si la mare demostra l'existència de relacions sexuals amb el seu marit durant el període de la concepció⁶.

⁽⁵⁾Articles 235-6.1 CCCat i 117 CC.

⁽⁶⁾Articles 235-6.2 CCCat i 117 CC.

La filiació inicialment no matrimonial es converteix en matrimonial a partir del matrimoni dels pares i després que s'hagi determinat la filiació. Es requereix el matrimoni dels pares i la determinació de la filiació⁷. A més, el Codi civil de Catalunya puntualitza que perquè es produeixi aquest efecte, els fills han de ser comuns, és a dir, se n'ha d'haver determinat prèviament la filiació en relació amb els dos progenitors que posteriorment contreuen matrimoni⁸.

⁽⁷⁾Article 119 CC.

⁽⁸⁾Article 235-7 CCCat.

L'article 235-5.2 CCCat estableix que encara que els fills hagin nascut després dels tres-cents dies següents a la separació dels dos cònjuges, o del seu divorci, tindran la consideració de matrimonials si es prova que han nascut com a conseqüència de les relacions sexuals entre els cònjuges. Per tant, requereix una prova biològica, mentre que en el sistema del Codi civil, quan el fill neix durant la separació judicial dels seus pares es pot inscriure al registre com a fill matrimonial si el pare i la mare ho consenten⁹.

⁽⁹⁾Article 118 CC.

En el subapartat 2.4 ens basarem en els casos especials de filiació derivada del recurs a reproducció assistida, en què el consentiment a la filiació té un paper decisiu per al seu establiment.

2.3. La determinació de la filiació no matrimonial

Quan els progenitors no estan casats la filiació es determina per mitjà del reconeixement, per l'expedient registral o per sentència. En el subapartat 2.4 ens basarem en els casos especials de filiació derivada del recurs a reproducció assistida, en què el consentiment a la filiació té un paper decisiu per al seu establiment.

2.3.1. El reconeixement

El reconeixement és una de les formes, segurament la més bàsica, per a determinar la filiació no matrimonial (art. 235-9.1.a CCCat i 120 CC). El reconeixement és un acte voluntari i personalíssim, en virtut del qual el pare o la mare declaren que una persona és filla seva. Es tracta d'una declaració de coneixement, en la qual la voluntat només té un paper originari, és a dir, en la decisió de fer-la o no, però un cop formulada, els efectes són els que estableix la llei, sense que qui reconeix pugui variar aquesta declaració.

Aquest reconeixement pot tenir lloc de manera conjunta, per part de tots dos progenitors, o de manera separada, només per part d'un d'ells. En aquest cas, la filiació només queda determinada en relació amb aquest progenitor. La declaració d'un dels progenitors ha de respectar el dret a la intimitat de l'altre i, per tant, no ha d'esmentar-ne la identitat, a excepció del cas en què la filiació es trobés prèviament determinada per sentència¹⁰. Qui reconeix ha de ser major d'edat i no s'ha de trobar incapacitat. Quan passi això, haurà de

⁽¹⁰⁾Articles 235-9.2 CCCat i 122 CC.

⁽¹¹⁾Article 122 CC.

concorrer l'aprovació del ministeri fiscal¹¹. A Catalunya, per al reconeixement de la paternitat n'hi ha prou amb tenir catorze anys, encara que es requereix l'autorització del ministeri fiscal.

La mare també té capacitat per a reconèixer el fill des del moment del part, al marge de la seva edat; en aquests casos, es requereix autorització judicial per a la validesa del reconeixement¹².

⁽¹²⁾Article 235-11 CCCat.

Respecte al fill reconegut, es poden produir les situacions següents:

a) **Fill major d'edat.** En aquest cas, el fill ha de consentir el reconeixement¹³.

⁽¹³⁾Articles 235-12.1 CCCat i 123 CC.

b) **Fill menor d'edat o incapacitat.** Es requereix per a l'efectivitat del reconeixement que hi hagi consentiment exprés del representant legal o aprovació judicial, amb audiència del ministeri fiscal i del progenitor legalment conegut¹⁴.

⁽¹⁴⁾Articles 235-12.3 CCCat i 124.1 CC.

c) **Fill mort.** Els articles 235-12.4 CCCat i 126 CC permeten el reconeixement d'un fill ja mort, sempre que consti el consentiment dels seus descendents o representants legals.

El reconeixement no serà eficaç quan concorri alguna de les circumstàncies següents:

- Quan qui reconeix no és realment el pare o la mare.
- Quan no es faci en algun dels documents esmentats abans.
- Per manca de capacitat de qui reconeix.
- Per vicis del consentiment o frau de llei¹⁵.

⁽¹⁵⁾Article 141 CC.

2.3.2. Les presumpcions de paternitat no matrimonial

L'article 235-10 CCCat estableix diverses presumpcions de paternitat no matrimonial. A diferència de la presumpció de paternitat matrimonial, les que preveu l'article 235-10 CCCat no operen partint d'un títol, sinó que s'han d'invocar en el corresponent procés judicial de filiació per tal d'invertir la càrrega de la prova, de manera que si es prova algun dels supòsits recollits a l'article, serà qui nega la paternitat qui haurà de demostrar que no és el pare.

Aquestes presumpcions operen en els supòsits següents:

a) Convivència amb la mare durant el període legal de la concepció.

b) Manteniment de relacions sexuals amb la mare durant el període legal de la concepció. S'ha de tenir en compte que, segons el que estableix l'article 235-10.1 b) CCCat, la prova de les relacions sexuals de la mare amb un home diferent del demandant durant el període legal de la concepció no és motiu suficient per a destruir la presumpció, i s'ha d'anar a altres tipus de proves.

c) Reconeixement aformal o tàcit de la paternitat.

2.3.3. L'expedient registral

És una forma de determinació de la filiació que es recull en els articles 235-9.1 b) CCCat i 120.2 CC. La forma d'aquest expedient es regula en els articles 49 LRC i 185 al 188 RRC (art. 44.7 Llei 20/2011, del Registre Civil, que d'acord amb la Llei 19/2015, de 13 de juliol, de mesures de reforma administrativa en l'àmbit de l'Administració de Justícia i del Registre Civil, finalment entrarà en vigor el 30 de juny de 2017). Es pot iniciar l'expedient a petició de qui tingui un interès legítim en els casos en què hi hagi un escrit indubitable del pare o la mare en què reconeguin expressament la filiació, quan es trobin en possessió d'estat de fill extramatrimonial i, respecte a la mare, quan es demostrï el fet del part.

2.3.4. La sentència

La sentència és un dels mitjans de determinació legal de la filiació, ja que l'article 39.2 CE reconeix el principi de la investigació de la paternitat. És una conseqüència de l'exercici de les accions de filiació, que s'estudien més endavant.

2.4. La determinació de la filiació derivada del recurs a reproducció assistida

Amb l'entrada en vigor del Llibre segon del CCCat, el consentiment a la fecundació assistida de la dona, amb independència de la procedència del material genètic utilitzat per a la tècnica emprada, esdevingué un nou criteri per a la determinació de la filiació per naturalesa (art. 235-3 CCCat). Es tracta d'un criteri que es dóna tant entre parelles casades, en què qui pot consentir és el *cònjuge* (per tant, home o dona) de la muller (art. 235-8.1 CCCat), com no casades, en què aquest consentiment el pot prestar un *home* o una *dona* (art. 235-8.13 CCCat). En ambdós casos s'ha de tractar d'un "consentiment exprés" formalitzat en un document estès davant d'un centre autoritzat o en document públic. El fet que la filiació derivada del recurs a reproducció assistida s'integri dintre de la filiació per naturalesa, seguint la classificació bipartida de la filiació (filiació per naturalesa i filiació adoptiva) que ha regit històricament a Catalunya, implica que en el cas d'un matrimoni heterosexual que recorri a reproducció assistida, amb independència del fet que el marit hagi prestat o no el seu consentiment, la filiació paterna es determinarà inicialment pel joc de la presumpció de paternitat matrimonial: l'absència de consentiment

permetrà, però, destruir aquesta presumpció si es demostra que el material genètic utilitzat no procedia del marit (però no en cas contrari de manca de consentiment però correspondència genètica: vegeu art. 235-28.2 CCCat). En el cas de parelles heterosexuales no casades, la filiació pot quedar determinada inicialment a través del reconeixement (art. 235-9.1, lletra *a*), encara que com succeeix en el cas del marit de la mare, en cas d'impugnació posterior de la filiació per manca del consentiment expressat en els termes de l'article 235-8, aquesta acció haurà de prosperar si es demostra que l'home no va aportar el seu material genètic.

Allà on no és d'aplicació el dret català, la qüestió es troba regulada en la Llei 14/2006 sobre tècniques de reproducció humana assistida, que, llevat d'algunes especialitats, remet a les normes civils de determinació de la filiació per naturalesa (art. 7.1). En conseqüència, si qui recorre a les tècniques és una parella heterosexual casada, respecte del marit entrarà en joc la presumpció de paternitat matrimonial, i si qui ho fa és una parella heterosexual no casada, l'home podrà reconèixer el fill. Ara bé, en aquest darrer cas la llei exigeix un escrit indubitatiu del pare perquè la filiació quedi determinada a favor seu. Des de la reforma operada en la Llei 20/2011, del Registre Civil, per la Llei 19/2015, de mesures de reforma administrativa en l'àmbit de l'Administració de Justícia i del Registre Civil, s'entén per "escrit indubitatiu" el document estès davant del centre o servei autoritzat en el qual es reflecteixi el consentiment a la tècnica en concret. Finalment, quan qui recorre a les tècniques és una parella casada de dues dones, l'apartat 3r. de l'article 7 de la LTRHA, introduït per la Llei 3/2007, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones, permet que la dona no gestant manifesti que consent a la determinació al seu favor de la filiació respecte del fill nascut de la seva cònjuge. Després de la reforma operada en aquest article per la Llei 19/2015, de mesures de reforma administrativa en l'àmbit de l'Administració de Justícia i del Registre Civil, ja no cal que aquest consentiment sigui previ al naixement. A diferència del Dret civil català (art. 235-13 CCCat), la LTRHA no permet que la doble filiació materna es pugui determinar quan les dues dones que accedeixen a les tècniques no estan casades, més enllà de la possibilitat que la parella de la gestant adopti el fill d'aquesta (art. 176.2.2a. CC). Malgrat això, el TS en diverses sentències ha permès declarar la doble filiació materna en supòsits que no complien els requisits exigits per l'article 7.3 LTRHA (vegeu la STS de 5 de desembre de 2013 i de 15 de gener de 2014).

Tant si és d'aplicació el CCCat o la LTRHA, la prestació del consentiment a la determinació de la filiació derivada del recurs a reproducció assistida en els termes que fixa la llei impedeix la impugnació de la filiació resultant (art. 235-28.2 CCCat i 8.1 LTRHA).

El CCCat i la LTRHA admeten el recurs a la reproducció assistida *post mortem*, amb material genètic del difunt. Per tal que el recurs a aquesta tècnica permeti determinar la filiació del nascut a favor del difunt, cal que aquest en vida hi atorgués el seu consentiment exprés; que el naixement es limiti a un sol

cas, comprès el part múltiple, i que la tècnica s'iniciï en un període màxim de 9 mesos des de la mort, prorrogables tres mesos més (art. 235-8.2 i 235-8.13 CCCat; en sentit similar, art. 9 LTRHA). Aquest consentiment només es pot presumir quan el cònjuge supervivent hagués estat sotmès a un procés de reproducció assistida ja iniciat per a la transferència de preembrions constituïts abans de la mort del marit (art. 9.3 LTRHA).

Si el fill va ser concebut a partir de material genètic de donant, l'article 5.5 LTRHA impedeix que s'arribi a conèixer la identitat del donant. Només en els casos de greu perill per a la salut del fill o quan sigui processalment exigible es podrà trencar aquest anonimat, sense que això pugui implicar mai la determinació de la filiació al seu favor (art. 8.3 LTRHA).

3. Les accions de filiació

3.1. Significat

En els sistemes jurídics que estudiem s'admeten les accions per a la reclamació i la impugnació de la filiació. Aquestes accions es basen en els principis següents:

a) L'admissió de la lliure investigació de la paternitat i la maternitat amb la possibilitat d'utilitzar qualsevol tipus de prova (art. 235-15.2 CCCat), fins i tot la biològica. El dret civil català havia admès sempre la lliure investigació de la paternitat, amb la utilització de qualsevol tipus de proves¹⁶, tot i que l'aportació de la prova no és un requisit d'admissibilitat de la demanda (art. 235-15.1 CCCat, *cf.* art. 767.1 LEC). El Codi civil espanyol les va admetre a partir del mandat constitucional a la reforma de 1981. El problema de la negativa del demandat a sotmetre's a aquest tipus de proves ha estat llargament debatut. El Tribunal Suprem, en sentències d'11 de març, 12 d'abril i 14 de juliol de 1988 i 6 de febrer i 11 de setembre de 1991, i també el TSJC, en diferents sentències, com la de 19 de juny de 1997 o la del 22 de febrer de 1999, han considerat que la negativa a sotmetre's a les proves biològiques, unida a d'altres que pugui aportar el demandant, funciona com a indicatiu per a declarar la filiació. La STC 7/1994, de 17 de gener, va considerar que la resolució judicial que ordena sotmetre's a una prova d'aquesta mena no vulnera drets fonamentals com la intimitat o la integritat física. A més, com que les resolucions judicials en aquesta matèria serveixen finalitats constitucionals, el demandat no es pot negar a sotmetre's a aquesta prova, llevat de determinades excepcions. Pel que fa a les proves que poden ser aportades en judici i desplegar efectes, la STSJC de 21 de gener de 2016 desestima l'acció d'impugnació de la paternitat matrimonial exercitada per la mare dins de termini però basada en una prova biològica obtinguda unilateralment sense garanties i declarada invàlida, havent-se negat el marit a permetre la pràctica d'una prova en el curs del procés.

⁽¹⁶⁾Article 4 de la Compilació del dret civil de Catalunya. Vegeu també la STSJC de 6 de juliol de 1992.

b) Adopció de mesures protectores de la persona i béns del fill mentre dura el procés, com pot passar amb els aliments¹⁷.

⁽¹⁷⁾Article 235-17 CCCat.

c) No serà eficaç la determinació d'una filiació mentre en resulti acreditada una altra de contradictòria, de manera que no podrà tenir lloc un reconeixement contrari a una filiació declarada per una sentència com a conseqüència de l'exercici d'una acció de reclamació o d'impugnació, d'acord amb l'article 235-19 CCCat¹⁸.

⁽¹⁸⁾Vegeu també l'article 113.3 CC.

Les accions de reclamació i impugnació de la paternitat no poden tenir lloc mai quan el fill va ser concebut a partir del recurs a reproducció assistida, tal com s'ha apuntat en el subapartat 2.4 d'aquest mòdul.

3.2. Classes

3.2.1. Les accions de reclamació

Les accions de reclamació pretenen una sentència en la qual es determini la filiació d'una persona respecte d'una altra. Aquesta declaració pot derivar del reconeixement exprés o tàcit de la filiació, de la convivència del presumpte pare amb la mare en el moment de la concepció o d'altres fets semblants.

Aquestes accions afecten tant la filiació matrimonial com la no matrimonial, encara que el CC espanyol s'ha de distingir segons si el supòsit parteix de la possessió d'estat de fill o no. La possessió d'estat consisteix en el reconeixement de l'opinió generalitzada que reconeix una persona com a fill d'un determinat pare.

En el context d'aplicació del CC espanyol, el Tribunal Constitucional (sentències 273/2005, de 27 d'octubre, i 52/2006, de 16 de febrer de 2006) havia declarat inconstitucional el primer paràgraf de l'article 133 CC, ja que impedia al progenitor no matrimonial la reclamació de la filiació en els casos d'inexistència de possessió d'estat. El precepte en qüestió, que no havia estat anul·lat, era reïnterpretat per la jurisprudència, per via de la interpretació conjunta dels articles 133 i 134 CC, per tal de considerar legitimat el presumpte progenitor per a exercir l'acció de reclamació, encara que no hi hagués possessió d'estat. Finalment, el precepte ha estat reformat per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència, que hi ha introduït un segon apartat, segons el qual "igualmente podran exercitar la present acció els progenitors en el termini d'un any comptat des que haguessin tingut coneixement dels fets en què hagin de basar la seva reclamació".

a) Reclamació de la filiació matrimonial. La legitimació correspon al pare, a la mare i al fill. L'acció és imprescriptible, és a dir, es pot exercir durant tota la vida dels interessats¹⁹. També la poden interposar els descendents del fill si aquest ha mort abans de quatre anys després d'assolir la majoria d'edat o s'hagués emancipat²⁰. L'article 235-20.2 CCCat estableix que pot ser exercida pels fills o descendents del fill o pels seus hereus en el temps que queda per a completar el termini de dos anys per comptar des del descobriment de les proves en què es fonamenta la reclamació. L'article 132.2 CC redueix el termini a un any en el mateix supòsit.

⁽¹⁹⁾Articles 235-20.1 CCCat i 132 CC.

⁽²⁰⁾Articles 235-20.3 CCCat i 132.2 CC.

b) Quan es reclama la filiació no matrimonial, d'entrada la legitimació es reconeix exclusivament el fill, que pot exercir l'acció al llarg de la seva vida. Aquesta és la norma que estableix l'article 235-21 CCCat, que admet també la legitimació dels hereus del fill que mor abans de transcórrer quatre anys des de l'assoliment de la majoria d'edat o des de la recuperació de la plena capacitat o durant el temps que resti per completar el termini de dos anys comptadors des del descobriment de les proves en què es fonamenta la reclamació.

En el dret català hi ha més persones legitimades per a l'exercici de la reclamació de la filiació no matrimonial. Evidentment, el fill ho està al llarg de la seva vida, i es reconeixen també tant els seus fills com els seus hereus si mor en els terminis que s'han explicat a l'apartat a). Ara bé, el pare i la mare també tenen acció per a reclamar que quedi constància de la paternitat o la maternitat quan hagin volgut reconèixer un major d'edat i aquest no hi hagi prestat consentiment²¹, o bé quan hagin volgut reconèixer un menor i el jutge ho hagi denegat²². En aquest cas, poden exercir l'acció de reclamació al llarg de la seva vida i en interès propi²³.

(21) Article 235-12.2 CCCat.

(22) Article 235-12.3 CCCat.

(23) Article 235-21.2 CCCat.

3.2.2. Les accions d'impugnació

Es tracta d'accions de negació que parteixen de la determinació de la filiació i que tenen com a finalitat la declaració de no-existència d'una filiació anteriorment determinada per mitjà dels sistemes ja explicats.

1) **Accions d'impugnació de la filiació matrimonial.** En el dret català, el termini per a l'exercici d'aquesta acció és de dos anys des que conegui el naixement del fill o des que descobreixi les proves en què fonamenta la impugnació²⁴.

(24) Articles 235-23.1 CCCat i 235-24 CCCat. Sobre la necessitat d'interpretació restrictiva del *dies a quo* per al còmput d'aquest termini, exigint a la mare una conducta que esvaeixi els dubtes existents en el període raonable dels dos anys que preveu la llei, vegeu la STSJC de 21 de gener de 2016.

Els hereus del marit també poden exercir aquesta acció si ha mort abans que hagi passat un any i si mor sense conèixer el naixement. A Catalunya s'amplia el cercle de legítims, ja que l'acció la poden exercir els fills o descendents i els hereus del pare impugnant²⁵.

(25) Article 253-23.2 CCCat.

Allà on és d'aplicació el CC espanyol, el termini per a l'exercici de l'acció és d'un any. Fins la STC 138/2005, de 26 de maig, el marit podia exercir l'acció per a impugnar una filiació matrimonial no certa durant un any, comptat des de la inscripció de la filiació al Registre Civil. Aquest termini no comptava mentre el marit ignorés el naixement (art. 136.1 i 137 CC). La sentència abans esmentada declarà inconstitucional l'article 136.1 CC, fonamentalment pel que fa a la fixació dels *dies a quo* i la seva vulneració del dret a la tutela judicial efectiva i del principi d'igualtat i, finalment, el precepte fou reformat per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència. La reforma introdueix un segon apartat a l'article 136 CC, segons el qual si el marit, malgrat conèixer el fet del naixement de qui ha estat inscrit com a fill seu, desconegués la seva manca de paternitat biològica, el còmput del termini d'un any començarà a comptar des que tingués aquest coneixement.

També poden impugnar la paternitat:

a) El fill durant els dos anys següents a la majoria d'edat, l'emancipació o el descobriment de les proves²⁶.

(26) Article 325-25 CCCat.

b) La mare que en té la potestat parental, també en el termini de dos anys²⁷.

(27) Article 235-24 CCCat.

c) La mare pot impugnar la maternitat en qualsevol moment si el part fos suposat o no fos certa la identitat del fill, d'acord amb l'article 235-29 CCCat. En aquest cas, el termini per a l'exercici de l'acció és de dos anys des del coneixement de les proves que fonamenten la impugnació. Els fills, per ells mateixos

o per mitjà de llurs representants legals, poden exercir l'acció d'impugnació de la maternitat durant tota la vida si proven la suposició de part o que no és certa la identitat del fill.

2) Accions d'impugnació de la filiació no matrimonial.

a) A diferència de l'article 140 CC, l'article 235-26 CCCat no distingeix entre l'existència o no de la possessió d'estat. Simplifica la legitimació perquè entén que els qui en resultin afectats tenen un termini de dos anys des que es va determinar la filiació o des que es van descobrir les proves per a impugnar-la, termini que afecta el fill des de la majoria d'edat o emancipació.

b) Quan hi hagi vicis de la voluntat en el reconeixement, aquest reconeixement pot ser impugnat pel qui els hagués patit. El termini d'impugnació és de dos anys des del reconeixement o des que va cessar el vici de la voluntat²⁸.

⁽²⁸⁾Article 235-27 CCCat.

c) Acumulació de pretensions o acció mixta de reclamació o impugnació de la filiació. L'acció de reclamació exercida pel fill o el progenitor permet en tot cas la impugnació de la filiació contradictòria, de manera que quan es reclama la filiació a X s'ha d'impugnar alhora la filiació que es té davant d'Y. En el sistema del Codi civil, aquesta regla s'aplica de manera constant i uniforme per part de la jurisprudència²⁹. En canvi, l'acumulació es permet de manera expressa en l'article 235-22 CCCat quan diu que "l'exercici de l'acció de reclamació permet l'acumulació de l'acció d'impugnació de la filiació contradictòria", i declara preminent el règim de reclamació davant del de la impugnació. L'últim incís d'aquest article ("l'acció d'impugnació és accessòria de la de reclamació i només pot ser estimada si s'estima també aquesta, llevat que la part demandant estigui legitimada per a exercir l'acció d'impugnació i aquesta no hagi caducat") permet evitar que prosperin accions, que és qüestionable que s'hagin interposat en interès del menor, com la que va donar origen a la SAPB, sec. 12a., de 28 de gener de 2009.

⁽²⁹⁾Vegeu, entre d'altres, la STS de 3 de juny de 1988.

4. La filiació adoptiva

L'adopció és una classe de filiació que no té la seva base en una relació de naturalesa, sinó en una declaració de voluntat de l'adoptant o adoptants i de l'adoptat, quan tingui més de 12 anys. Crea un vincle jurídic entre l'adoptat i la seva nova família, i es trenca el vincle que hi havia entre l'adoptat i la seva família originària.

Es constitueix sempre amb la intervenció judicial en tot el procés. La proposta d'adopció surt d'entitats públiques que tenen acollit el menor o de les que col·laboren amb l'Administració en la protecció de menors. Com a novetat, l'article 235-41.2n. amplia els 30 dies que assenyalava el CF³⁰ perquè la mare biològica assentís l'adopció, a sis setmanes, en la línia de la Convenció europea sobre l'adopció de menors, revisada el 27 de novembre de 2008.

⁽³⁰⁾Article 122.2.

1) Els adoptants. Pot adoptar qualsevol persona de més de 25 anys. D'acord amb l'article 235-30.1 CCCat, a més del requisit de l'edat, s'exigeix tenir plena capacitat d'obrar.

Com a regla general, l'adopció és unilateral, però això s'ha convertit en la regla excepcional perquè es permet l'adopció conjunta quan els adoptants siguin cònjuges o convivents en parella estable, tal com disposa l'article 235-30.2 CCCat. En la pràctica, aquest és el supòsit més freqüent d'adopció.

Una persona també pot ser adoptada pel nou cònjuge del seu pare o la seva mare. En aquest cas, no s'extingeix la filiació amb l'altre progenitor ni amb la seva família, sinó que se suma una nova filiació. En tot cas, s'extingeix la relació amb la família de l'anterior progenitor cònjuge (art. 235-32.1.a CCCat).

No poden adoptar els que estiguin suspesos o privats de la potestat parental ni els que hagin estat remoguts d'un càrrec tutelar mentre estiguin en aquesta situació³¹.

⁽³¹⁾Article 235-31 CCCat.

2) Els adoptats. La regla general és que només poden ser adoptats els menors d'edat no emancipats. Aquesta regla general s'especifica de manera molt detallada en l'article 235-32 CCCat, que, de manera resumida, admet l'adopció de:

a) Els fills del cònjuge o de la persona amb qui l'adoptant conviu en parella estable. En aquests casos, l'adopció requereix que la filiació no estigui determinada legalment respecte a l'altre progenitor, o que aquest hagi mort, estigui privat de la potestat, estigui sotmès a una causa de privació de la potestat o hi hagi donat l'assentiment.

b) Els orfes que són parents de l'adoptant fins al quart grau de consanguinitat o afinitat.

c) Les persones tutelades per qui vol adoptar, un cop aprovat el compte final de la tutela.

Excepcionalment, podrà ser adoptat el major d'edat quan abans de l'adopció hi hagués hagut una situació de convivència o d'acolliment continuat iniciat abans que l'adoptat hagués fet els 14 anys. En aquest cas, d'acord amb l'article 235-33 CCCat, la situació d'acolliment que legitima per a l'adopció ha d'haver durat almenys els sis mesos immediatament anteriors a l'assoliment de la majoria d'edat o a l'emancipació i la convivència ha d'haver continuat sense interrupció.

No poden ser mai adoptats els descendents, els germans ni els parents de segon grau de la línia col·lateral per afinitat mentre dura el matrimoni que origina aquest parentiu³².

⁽³²⁾Article 235-31.2 CCCat.

3) L'acolliment preadoptiu. L'entitat pública competent ha d'acordar la mesura d'acolliment preadoptiu, com a pas previ a l'adopció, en els casos següents:

a) Si no és possible el retorn del menor a la seva família d'origen i el més favorable al seu interès és la plena integració en una altra família mitjançant l'adopció.

b) Si els progenitors o els tutors ho sol·liciten a l'entitat pública competent i abandonen els drets i els deures inherents a llur condició.

Una vegada acordada la mesura d'acolliment preadoptiu, s'han de suspendre les visites i les relacions del menor amb la família biològica, per a aconseguir que s'integri millor en la família acollidora, si convé a l'interès del menor, i no serà factible el retorn del menor a la família biològica si aquest retorn requereix el transcurs d'un període durant el qual es pot produir un deteriorament psicosocial més gran en el desenvolupament evolutiu del menor³³.

⁽³³⁾Article 235-34.2 CCCat.

Aquest acolliment preadoptiu cessarà per les causes següents (art. 235-36 CC-Cat):

- Adopció de la persona acollida.
- Mort, incapacitat o voluntat de la persona o les persones acollidores.
- Sol·licitud de la persona acollida, si ha complert dotze anys.

Els adoptants

Les persones que acullen tenen el deure de vetllar pel menor, i assumir plenament les responsabilitats parentals i les facultats que en deriven (art. 235-34.4 CCCat).

Vegeu també

Sobre acolliment preadoptiu vegeu els articles 147 a 150 de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i de les oportunitats en la infància i l'adolescència.

⁽³⁴⁾Article 235-38 CCCat.

- Decisió de l'entitat pública competent fonamentada en un informe de seguiment desfavorable.

(35) Articles 235-40 CCCat i 177 CC.

4) El procediment d'adopció. Per a iniciar el procediment d'adopció cal la proposta de l'entitat pública competent, la qual no serà necessària quan el menor que es vulgui adoptar sigui: fill del cònjuge o de la persona amb qui l'adoptant conviu en parella estable, orfe parent de l'adoptant fins al quart grau de consanguinitat o afinitat o persona tutelada per qui vol adoptar, un cop aprovat el compte final de la tutela. Tampoc no serà necessari en cas que s'adopti una persona major d'edat o una persona emancipada si ha conviscut ininterrompudament amb l'adoptant des d'abans d'haver complert catorze anys o si ha estat en situació d'acolliment preadoptiu, almenys durant els sis mesos immediatament anteriors a l'assoliment de la majoria d'edat o a l'emancipació, i hi ha continuat convivint sense interrupció³⁴. Un cop feta la proposta, l'adopció es constituirà per mitjà d'una resolució motivada, i l'hauran de consentir els adoptants i l'adoptat de més de 12 anys³⁵.

A més, han de concórrer en el procediment per a donar el seu assentiment el cònjuge de l'adoptant o la persona amb qui l'adoptant conviu en parella estable, i els pares de l'adoptat, sempre que no estiguin privats de la potestat parental. Aquesta concurrència és un requisit indispensable perquè el procediment no produeixi indefensió en els pares biològics. En base a això, la STC 143/1990, de 26 de setembre, va declarar nul·la una adopció perquè no s'havia citat al procediment la mare biològica del menor. En sentit similar, vegeu la més recent STS de 18 de gener de 2012. En el procés d'adopció s'han d'escoltar els pares el consentiment dels quals no sigui necessari per a l'adopció (per exemple, quan es tracta de menors emancipats), el tutor, els curadors o els guardadors, l'adoptat menor de dotze anys, si té prou coneixement, i els fills dels adoptants, si aquests fills i adoptants conviuen, i, si escau, els fills de l'adoptat, si tenen prou coneixement i és possible³⁶.

(36) Vegeu article 235-43 CCCat.

Quan hagi finalitzat l'expedient, el jutge dictarà un acte on es constitueix l'adopció, que haurà de ser inscrit al Registre Civil. En tot cas, el jutge ha d'actuar en benefici del menor i, per tant, pot denegar l'adopció si considera que no és beneficiosa per a l'adoptant.

5) L'adopció internacional de menors. L'adopció i l'acolliment internacionals han de respectar els principis dels convenis de drets fonamentals relatius als infants, les normes convencionals i les normes de dret internacional privat que siguin aplicables, i han de garantir: que hi intervé una autoritat competent; que es respecta el principi de subsidiarietat de l'adopció internacional; que l'adopció o l'acolliment responen a l'interès del menor; que aquest pot ser adoptat; que els consentiments requerits es donen lliurement, sense rebre cap mena de contraprestació, coneixent les conseqüències i els efectes que en deriven, especialment pel que fa al trencament definitiu, en el cas de l'adopció, de tot vincle jurídic amb la família d'origen; que l'adopció o l'acolliment no

(37) Article 235-44 CCCat.

comporten un benefici material indegut per a les persones responsables del menor o per a qualsevol altra persona i que el menor, si té prou coneixement, és escoltat³⁷.

L'entitat pública competent només podrà tramitar les adopcions internacionals en què es garanteixi el ple respecte als drets dels menors i haurà d'adoptar mesures per a evitar lucre indegut, assessorar sobre l'adopció i valorar la idoneïtat de les famílies adoptants.

6) Els efectes de l'adopció. Consisteixen en l'extinció dels vincles amb la família d'origen i la constitució d'uns nous vincles amb la família adoptant. Per això es diu en el Codi civil de Catalunya que l'adopció causa parentiu entre l'adoptant i l'adoptat i entre la família del primer i la del segon³⁸.

⁽³⁸⁾Article 235-47.1 CCCat.

Però l'adopció no extingirà el parentiu entre l'adoptat i la seva família d'origen quan s'adopti el fill del cònjuge o de la persona amb qui l'adoptant conviu en parella estable i quan només la filiació estigui determinada legalment respecte a un dels progenitors o s'adopti un menor orfe que sigui parent de l'adoptant fins al quart grau de consanguinitat o afinitat, de manera que es manté el parentiu respecte a la branca familiar del progenitor substituït (art. 235-32 CCCat).

De tota manera, els vincles de l'adoptat amb la seva família d'origen es mantenen només en els casos que estableix la llei, i especialment, als efectes dels impediments per a contreure matrimoni i en els casos en què es mantenen els drets successoris³⁹.

⁽³⁹⁾Article 235-47.3 CCCat.

L'autoritat judicial també podrà disposar que es mantinguin les relacions personals amb la família d'origen en supòsits excepcionals sobre adopcions internacionals o si hi ha vincles afectius, els quals si es trenquen poden afectar greument l'interès del menor⁴⁰.

⁽⁴⁰⁾Article 235-47.4 CCCat.

A més, l'article 235-49 CCCat permet a l'adoptant, quan arribi a la majoria d'edat, interposar les accions que consideri convenientes per a conèixer qui són els seus progenitors biològics i demanar les dades biogenètiques que puguin afectar la seva salut. El resultat d'aquestes investigacions no afectarà mai l'adopció, que sempre és irrevocable, llevat del que disposen les lleis.

En aquesta línia, l'article 235-50 CCCat imposa l'obligació dels adoptants d'informar al fill adoptat sobre la seva adopció, tan aviat com aquest tingui prou maduresa o quan compleixi dotze anys, llevat que aquesta informació sigui contrària a l'interès superior del menor.

Cognoms

Respecte als cognoms de l'adoptat, vegeu l'article 235-48 CCCat.

Coneixement dels orígens

El procediment per facilitar a les persones adoptades (i també a les persones tutelades i extutelades per l'entitat pública de protecció en l'àmbit de Catalunya) el coneixement dels seus orígens i parents biològics ha estat regulat pel Decret 169/2015, de 21 de juliol, pel qual s'estableix el procediment per facilitar el coneixement dels orígens biològics.

7) Irrevocabilitat. L'adopció és irrevocable. Només és pot revocar quan el pare o la mare no van intervenir en l'expedient d'adopció per una causa que no els era imputable o si es produeixen les causes excepcionals que la llei estableix per a la revisió de les sentències fermes⁴¹.

⁽⁴¹⁾Article 235-51 CCCat.

D'acord amb el que disposa l'article 235-42 CCCat, l'extinció de l'adopció té com a efecte el restabliment de la filiació per naturalesa, encara que es mantenen els efectes patrimonials produïts entre la constitució de l'adopció i la seva revocació.

Resum

La filiació suposa l'establiment d'una relació jurídica entre dues persones, pare o mare i fill, de la qual resulten un conjunt de deures i facultats encaminats a la protecció del fill. Aquesta relació es pot constituir per naturalesa o per adopció, encara que el seu contingut (dret als cognoms, aliments i drets successoris) resta sempre igual amb independència del tipus de filiació i del matrimoni dels pares.

La filiació per naturalesa es determina mitjançant uns mecanismes que són diferents segons es tracti de filiació matrimonial o no matrimonial. La llei regula una sèrie d'accions, amb què es pretén possibilitar la reclamació o la impugnació d'una filiació existent, amb les garanties que ofereix el procediment judicial.

Per la seva part, l'adopció crea una relació de filiació que es constitueix judicialment. La part adoptant, que excepcionalment en el cas de matrimoni o parella estable pot estar formada per dues persones, ha de reunir una sèrie de requisits de capacitat i edat, i l'adoptat, en general, haurà de ser menor d'edat no emancipat. La llei processal regula un procediment judicial on ha d'intervenir preceptivament el ministeri fiscal i, en determinats casos, l'adoptat i els seus pares biològics. L'acabament del procés amb la constitució de l'adopció suposa l'extinció dels vincles amb la família d'origen i és irrevocable.

Activitats

Al final de cada mòdul hi ha una indicació bibliogràfica on s'han procurat triar treballs, no especialment llargs, sobre alguns dels temes que s'hi han tractat. Òbviament, llegir-la sempre és recomanable, però val més deixar llibertat al consultor perquè decideixi les lectures que li semblin més idònies en cada moment.

Exercicis d'autoavaluació

- Perquè el jutge admeti la demanda en una acció de filiació...
  - s'ha de presentar un principi de prova dels fets en què es fonamenta.
  - ha de ser exercida en tot cas pel fill.
  - ha de provar completament els fets en què es fonamenta.
  - ha de presentar una prova biològica de la filiació.
- En un procediment de filiació, si el demandat es nega a sotmetre's a les proves biològiques...
  - el jutge decreta la paternitat.
  - el jutge pot obligar el demandat a sotmetre's a les proves de paternitat.
  - si hi ha altres indicis, el jutge pot declarar la paternitat.
  - és impossible declarar la paternitat.
- Els pares de l'adoptant no privats de la potestat parental i que no estiguin incursos en causa de privació...
  - han de consentir l'adopció.
  - han d'assentir a l'adopció.
  - simplement han de ser escoltats.
  - cap de les respostes anteriors no és correcta.
- Poden adoptar un nen...
  - els avis.
  - els germans majors d'edat.
  - els oncles consanguinis.
  - tots ells.
- L'home i la dona que integren una parella estable, poden adoptar conjuntament?
  - només si tots dos tenen més de 25 anys.
  - només si tots dos tenen 15 anys més que l'adoptant.
  - només quan es tracti del fill no reconegut d'un d'ells.
  - sí, com si fossin cònjuges.
- La relació adoptiva es constitueix...
  - per resolució administrativa.
  - per resolució judicial.
  - per decisió de l'adoptant.
  - per acord entre adoptant i adoptat.
- Només poden ser adoptats els menors d'edat no emancipats.
  - cert.
  - fals.
- El reconeixement d'un fill major d'edat si en manca el seu consentiment és...
  - ineficaç.
  - nul.
  - invàlid.
  - determinant de la filiació.
- El reconeixement de la paternitat no matrimonial d'un fill major d'edat és...
  - una declaració que no necessita acceptació.
  - una declaració que necessita autorització judicial.
  - un mitjà de filiació provisional, en espera de la sentència.
  - una declaració que necessita l'acceptació del fill.
- En cas que el marit tingui coneixement de l'embaràs abans del matrimoni i el fill neixi quatre mesos després de celebrar-se, el marit pot destruir la presumpció de paternitat en el termini legal...
  - només mitjançant l'exercici d'una acció d'impugnació.
  - mitjançant declaració en contrari amb el consentiment de la dona, abans o després del matrimoni.
  - per declaració en contrari davant del jutge.

d) no es pot destruir aquesta presumpció.

11. Per a la validesa del reconeixement atorgat pels qui no poden contreure matrimoni per raó d'edat cal...

- a) l'aprovació judicial amb audiència del ministeri fiscal.
- b) el consentiment exprés del representant.
- c) l'assistència dels pares o del tutor.
- d) cap de les respostes anteriors no és correcta.

12. El reconeixement del ja difunt només té efecte si...

- a) es fa en un testament.
- b) el consenten els descendents.
- c) el consenten els hereus.
- d) l'autoritza el ministeri fiscal.

13. Les accions de filiació ja establertes, en cas de mort de l'actor poden ser continuades...

- a) pels hereus.
- b) pels descendents.
- c) per qualsevol que tingui un interès legítim.
- d) s'extingeixen.

14. El reconeixement de la filiació és impugnable...

- a) només per error.
- b) només per error o violència.
- c) per manca de capacitat, error, violència, intimidació o frau de llei.
- d) el reconeixement no és impugnable.

15. La gestació per substitució està prohibida a Espanya:

- a) cert.
- b) fals.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. a, 2. c, 3. b, 4. c, 5. d, 6. b, 7. b, 8. a, 9. d, 10. b, 11. a, 12. b, 13. a, 14. c, 15. b

Glossari

accions de filiació Accions judicials que tendeixen a afavorir que la filiació legal i la biològica siguin coincidents.

acció d'impugnació de filiació Acció judicial que pretén la negació d'una filiació determinada.

acció de reclamació de filiació Acció judicial que pretén que es determini la filiació d'una persona.

adopció Forma jurídica de filiació que no té l'origen en una realitat biològica, sinó en la declaració judicial que la constitueix. Crea un vincle jurídic de parentiu entre l'adoptat i la família adoptiva.

adoptant Persona major de vint-i-cinc anys que després de la intervenció judicial es converteix en titular d'una relació jurídica d'adopció. En cas de matrimoni o parella estable poden adoptar les dues persones conjuntament.

adoptat Normalment menor d'edat que s'integra en la nova família.

determinació de la filiació Conjunt de presumpcions i actes dels quals es pot inferir l'existència d'una relació de filiació.

determinació de la filiació per maternitat En dret català, la determinació de la filiació, respecte a la mare, es produeix pel fet del naixement.

determinació de la filiació per paternitat En relació amb el pare, la determinació es fa per presumpcions, si és matrimonial, o per actes taxats, si és no matrimonial.

determinació de la filiació per paternitat matrimonial Bàsicament, naixement dins dels terminis legals; matrimoni dels pares encara que sigui posterior al naixement del fill; i filiació derivada del recurs a reproducció assistida consentida pel marit.

determinació de la filiació per paternitat no matrimonial Davant la falta de presumpcions (no hi ha deure de convivència ni de fidelitat), la filiació no matrimonial es determina per reconeixement del progenitor (testament, document públic o manifestació davant de l'encarregat del Registre Civil) o per sentència ferma després d'una acció de reclamació. En dret català hi ha unes presumpcions de paternitat no matrimonial que es poden fer valer durant el procés judicial i que deriven de la convivència amb la mare o de l'existència de relacions sexuals provades durant el període de la concepció, o del reconeixement tàcit de paternitat per part de l'home.

filiació Relació jurídica que s'estableix entre una persona i els seus progenitors, de la qual deriven una sèrie d'efectes, com el dret als cognoms, el dret d'aliments i els drets successoris.

filiació adoptiva Relació de filiació jurídica que produeix els mateixos efectes que la filiació per naturalesa.

filiació matrimonial Filiació per naturalesa en què els pares estan units per matrimoni (anterior o posterior al naixement).

filiació no matrimonial Filiació per naturalesa quan no hi ha vincle matrimonial entre els progenitors.

filiació per naturalesa Filiació biològica. Dins d'aquesta modalitat, tant el CCCat com el CC espanyol hi inclouen la derivada del recurs a tècniques de reproducció assistida.

reconeixement Forma més bàsica de determinació de la filiació no matrimonial, basada en un acte voluntari i personalíssim en virtut del qual una persona assumeix la filiació respecte d'una altra.

Bibliografia

Aguilera Rull, A. (2012). "Sentencia de 18 de enero de 2012: Madres vulnerables y adopciones no queridas: mecanismos de reacción". *Cuadernos Civitas de Jurisprudencia Civil* (núm. 90, pàg. 137-152).

Barber Cárcamo, R. (2013). *La filiació en España. Una visió crítica*. Cizur Menor: Aranzadi.

Barber Cárcamo, R. (2014). "Doble maternidad legal, filiació y relaciones parentales". *Derecho Privado y Constitución* (núm. 28, pàg. 93-136).

Bujosa Vadell, L. M. (1996). "El alcance de las obligaciones de sometimiento a las pruebas biológicas en los procesos de filiació (en torno a la sentencia del Tribunal Constitucional 7/1994, de 17 de enero)". *Revista General de Derecho*, pàg. 179.

Durán Ayago, A. (2012). "El acceso al Registro Civil de certificaciones registrales extranjeras a la luz de la Ley 20/2011: relevancia para los casos de filiació habida a través de gestació por substitució". *AEDIPr* (tom XII, pàg. 265-308).

Farnós Amorós, E. (2010). "Inscripció a Espanya de la filiació derivada de l'accés a la maternitat subrogada a Califòrnia. Qüestions que planteja la Resolució de la DGRN de 18 de febrer de 2009". *Indret* (núm. 1).

Farnós Amorós, E. (2014). "Comentari als articles 235-20 a 235-29 (accions de filiació)". A: Egea Fernández, J.; Ferrer Riba, J. (dir.); Farnós Amorós, E. (coord.). *Comentari al Llibre segon del Codi civil de Catalunya*. Barcelona: Atelier.

Ferrer Riba, J. (2006). "Paternidad genética y paz familiar: los límites a la impugnación y a la reclamación de la paternidad". *Revista Jurídica de Catalunya* (núm. 3, pàg. 109-136).

García Vicente, J. R. (2004). "Los principios del derecho de las acciones de filiació". *Aranzadi Civil*, núm. 5.

García Vicente, J. R. (2014). "Comentari als articles 235-1 a 235-14 (la filiació)". A: Egea Fernández, J.; Ferrer Riba, J. (dir.); Farnós Amorós, E. (coord.). *Comentari al Llibre segon del Codi civil de Catalunya*. Barcelona: Atelier.

Garriga Gorina, M. (2014). "Comentari als articles 235-47 a 235-50 (efectes específics de la filiació adoptiva)". A: Egea Fernández, J.; Ferrer Riba, J. (dir.); Farnós Amorós, E. (coord.). *Comentari al Llibre segon del Codi civil de Catalunya*. Barcelona: Atelier.

Gete-Alonso Calera, M. C. (2014). *Filiació y potestad parental*. València: Tirant lo Blanch.

Iniesta Delgado, J. J. (2011). "La filiació derivada de las formas de reproducció humana asistida". A: Yzquierdo Tolsada, M.; Cuenca Casas, M. (dir.). *Tratado de Derecho de familia* (tom V, pàg. 735-860). Navarra: Aranzadi-Thomson Reuters.

Lamm, E. (2013). *Gestació por substitució. Ni maternidad subrogada ni alquiler de vientres*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.

Nieto Alonso, A. (2006). "El principio de prevalencia de la verdad biológica en materia de filiació y su superación en el ámbito de la reproducció humana asistida". A: Díaz Martínez, A. (coord.). *Régimen jurídico privado de la reproducció asistida en España: el proceso legal de reformas*. Madrid: Dykinson.

Quesada González, C. (1994). "El derecho (¿constitucional?) a conocer el propio origen biológico". *Anuario de Derecho Civil*, pàg. 1051.

Quicios Molina, S. (2014). *Determinación e impugnación de la filiació*. Cizur Menor: Aranzadi Thomson Reuters.

Quicios Molina, S. (2015). "Casos recientes que plantean el difícil equilibrio entre la búsqueda de la verdad biológica y la estabilidad del estado civil de filiació". *Derecho Privado y Constitución* (vol. 29, pàg. 263-303).

Rivero Hernández, F. (2001). *Las acciones de filiació en el Código de familia catalán*. Barcelona: Atelier.

Rivero Hernández, F. (2005). "Los reconocimientos de complacencia (con ocasión de unas sentencias recientes)". *Anuario de Derecho Civil* (vol. 58, núm. 3).

Rivero Hernández, F. (2010). “Defecte formal del consentiment del convivent no casat per a la fecundació assistida i acció d’impugnació de paternitat (comentari a la STSJC 44/2008, de 22 de desembre)”. *Revista Catalana de Dret Privat* (núm. 11, pàg. 225-243).

Rodríguez Guitián, A. (2013). *Reproducción artificial post mortem. Análisis del artículo 9 de la Ley 14/2006 de 26 de mayo sobre técnicas de reproducción humana asistida*. València: Tirant lo Blanch.

Verdera Server, R. (1993). *Determinación y acreditación de la filiación*. Barcelona: Bosch.

Verdera Server, R. (2010). “La filiació en el dret català: de la compilació al Codi civil”. *Revista Jurídica de Catalunya* (núm. 4, pàg. 103-125).